

Eksport szansą Polski

Źródło: Rzeczpospolita

Dostawca: Presspublica

13. lipca 2012

Udział naszej gospodarki w światowym handlu może dalej szybko rosnać - pisze rektor Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu

Globalizacja jest procesem pojmowanym w zróżnicowany sposób przez różnych autorów. Przyjmuje się, iż najważniejszymi przejawami procesów internacjonalizacji i globalizacji jest rozwój handlu międzynarodowego i zagranicznych inwestycji bezpośrednich. Wpływ internacjonalizacji i globalizacji na kraje transformujące gospodarki był szczególnie ze względu na fakt, iż kraje te po trwaniu przez kilka dziesięcioleci w systemie ekonomicznej autarkii zaczęły w 1990 roku przyspieszoną integrację z gospodarką światową i w ten sposób transformacja zbiegła się z intensyfikacją udziału w procesach globalizacji.

Wzrastająca rola kapitału zagranicznego i wymiany gospodarczej z zagranicą w rozwoju stanowiła cechę charakterystyczną nie tylko w krajach transformacji posocjalistycznej, ale także w tzw. gospodarkach wyłaniających się (emerging economies).

Przedmiotem uwagi w niniejszym tekście jest wyłącznie makroekonomiczny wymiar eksportu. Z powodu braku miejsca nie będę się zajmować zmianami w strukturze towarowej i geograficznej eksportu, choć są to bardzo ważne aspekty internacjonalizacji gospodarki polskiej. Ograniczę się tylko do stwierdzenia, że zakres i stopień internacjonalizacji w obu tych przekrojach charakteryzował się dużym zróżnicowaniem (od 1990 r.).

Mocne przyspieszenie

Analiza danych dotyczących wartości PKB w cenach bieżących Polski i świata oraz wartości eksportu w cenach bieżących Polski i świata w tym samym przedziale czasowym prowadzi do interesujących wniosków. Jeśli chodzi o kształtowanie się światowego PKB, to stosunek wartości w 2010 roku do wartości w 1990 roku wyniósł 284 proc. Z danych za odpowied-

nie lata wynika także, że relacja wartości światowego eksportu w 2010 roku do wartości światowego eksportu w 1990 roku w cenach bieżących wynosiła 437 proc.

Stosunek wartości eksportu na jednego mieszkańca w dolarach USA w 2010 roku do wartości eksportu per capita w 1990 roku wyniósł 335 proc. Wynika z tego, że zarówno eksport w ujęciu całkowitym, jak i eksport na głowę mieszkańca wzrastał szybciej aniżeli PKB.

Z danych statystycznych można wyprowadzić również następujące wnioski dotyczące Polski:

> Relacje wartości PKB i eksportu w 2010 roku do wartości w 1990 roku wynosiły odpowiednio: 726 proc. i 1142 proc. Skala przyrostu wartości eksportu była prawie 1,6 razy

większa niż skala przyrostu PKB. W dynamice zmian analizowanych wielkości występowały więc dysproporcje.

> Relacje wartości (w cenach bieżących) PKB i eksportu na jednego mieszkańca kształtowały się w tym samym okresie odpowiednio jak: 723 proc. i 1136 proc. Skala dysproporcji tempa zmian tych wielkości była więc podobna jak w wypadku całkowitych wartości PKB i eksportu.

Zestawienie danych dla Polski i dla świata pozwala wyciągnąć następujące wnioski:

> Wskaźnik dynamiki eksportu światowego w cenach bieżących w latach 1990-2010 wyniósł 437 proc., a eksportu z Polski 1142 proc. - z punktu widzenia wzrostu wartości eksportu gospodarka polska integrowała się relatywnie bardzo szybko z otoczeniem międzynarodowym.

> Udział gospodarki polskiej w światowym eksporcie w latach 1990-2010 wzrósł odpowiednio z 0,39 proc. do 1,029 proc.

> Wartość eksportu na jednego mieszkańca w 2010 roku w świecie wynosiła 2208 dolarów USA, a w Polsce 4065 dolarów USA. Dynamika zmian tego wskaźnika w latach 1990-2004 wyniosła dla świata 335 proc., a dla Polski 1135 proc.

Większe znaczenie

O zmianach pozycji Polski w eksporcie światowym świadczyć także mogą miejsca zdobyte w rankingu największych eksporterów pod względem wartości eksportu wyrażonej w dolarach USA w cenach bieżących i z uwzględnieniem bieżących kursów walutowych. Jeśli chodzi o wartość eksportu towarowego, to Polska zajmowała w rankingu światowym następujące miejsca: 1990 - 38., 2009 - 27., 2010 - 28. Dla eksportu samych usług miejsce Polski w rankingu wyglądało następująco: 1990 - 37., 2009 - 29., 2010 - 31. Jeśli weźmiemy pod uwagę łączną wartość eksportu towarów i usług, to pozycja Polski przedstawiała się następująco: 1990 - 36., 2009 - 29., 2010 - 29.

W ostatnich latach eksport w ujęciu całkowitym, jak i eksport na głowę mieszkańca wzrastał szybciej niż PKB

Interesująco przedstawiają się także światowe rankingi eksporterów z uwzględnieniem eksportu per capita. Pod względem wartości eksportu towarowego per capita Polska zajmowała następujące miejsca: 1990 - 123., 2009 - 75., 2010 - 70. W wypadku eksportu usług per capita pozycja Polski w rankingu światowym przedstawiała się następująco: 1990 - 81., 2009 - 75., 2010 - 71. Z kolei pod względem łącznej wartości eksportu towarów i usług na głowę mieszkańca pozycja Polski wyglądała następująco: 1990 - 91., 2009 - 67., 2010 - 63.

Warto także podkreślić, że ewolucja pozycji Polski w zakresie eksportu odbywała się w określonym kontekście, jeśli chodzi o zmiany znaczenia Polski w odniesieniu do wytwarzania światowego PKB. Pod względem wartości PKB Polska zajmowała w badanych latach następujące miejsca: 1990 - 36, 2009 - 21, 2010 - 20. Po uwzględnieniu wartości PKB na głowę mieszkańca miejsca te wyglądały następująco: 1990 - 91., 2009 - 64., 2010 - 55.

Warto także przyjrzeć się kształtowaniu się kilku wybranych wskaźników dla Polski na tle podobnych danych dla Hiszpanii i Portugalii (kraje te wstąpiły do UE stosunkowo późno i z tego punktu widzenia mogą służyć jako punkt odniesienia dla Polski i pozostałych nowych krajów członkowskich) oraz dwóch grup krajów transformacji: liderów - Czechy, Słowacja i Węgry, a także krajów mniej zaawansowanych w procesie transformacji i integracji z Unią Europejską: Bułgaria i Rumunia w latach 2008, 2009 i 2010. Z dostępnych danych można wyciągnąć następujące wnioski (dla 2008, 2009 i 2010 roku):

> Wskaźnik wartości eksportu na jednego mieszkańca w Polsce w dolarach USA kształtuje się na poziomie porównywalnym z Hiszpanią i Portugalią (wskaźnik dla Polski stanowi odpowiednio dla uwzględnionych lat 73 proc., 73 proc. i 76 proc. oraz 83 proc., 87 proc. i 89 proc. wskaźników dla tych krajów), jest wyższy aniżeli w Bułgarii i w Rumunii (wskaźnik dla Polski stanowi odpowiednio 151 proc., 162 proc. i 148 proc. oraz 196 proc., 185 i 177 proc. wskaźników dla tych krajów), a jednocześnie dużo niższy niż w Czechach, na Słowacji i na Węgrzech (wskaźnik dla Polski stanowi odpowiednio: 32 proc., 32 proc. i 32 proc.; 34 proc., 34 proc. i 34 proc. oraz 42 proc., 42 proc. i 43 proc. wskaźników dla tych krajów).

> Wskaźnik udziału eksportu towarów i usług w PKB w Polsce przekroczył istotnie wysokość tego wskaźnika dla Hiszpanii i Portugalii, jest wyższy aniżeli w Rumunii, a jednocześnie dużo niższy niż w Bułgarii, w Czechach, na Słowacji i na Węgrzech.

> Przytoczone porównanie wskaźników wartości eksportu na jednego mieszkańca i udziału eksportu w PKB dla Polski i wybranych krajów wskazuje na duży potencjał wzrostu eksportu w gospodarce polskiej w przyszłości, choć zwłaszcza w odniesieniu do udziału eksportu w PKB nie jest to przewidywanie jednoznaczne, albowiem dla dwóch krajów wyżej rozwiniętych od Polski (Hiszpania, Portugalia) wskaźnik ten osiągnął niższy poziom aniżeli w przypadku Polski.

Wskaźnik wartości eksportu na mieszkańca w Polsce w dolarach kształtuje się na poziomie porównywalnym z Hiszpanią i Portugalią

Interesujące są także wnioski płynące z analizy kształtowania się wskaźnika Export Performance Index, który można określić jako udział eksportu danego kraju w eksporcie światowym odniesiony do udziału PKB danego kraju w PKB światowym. Indeks ten mierzy względną intensywność eksportu na tle PKB. Okazuje się, że sytuacja w tej dziedzinie się zmieniała. W latach 1990-1991 wskaźnik był wyższy od 1, co oznacza, że udział Polski w światowym eksporcie był wyższy od udziału w światowym PKB. W latach 1993-2001 relacja ta wynosiła mniej niż 1, a w okresie 2002-2010 była powtórnie nieprzerwanie większa od 1. Można to interpretować w taki sposób, że Polska jest relatywnie ważniejszym eksporterem aniżeli wytwórcą PKB w gospodarce światowej.

Nie powiedzieliśmy ostatniego słowa

Powyższe dane upoważniają do sformułowania ogólnej konkluzji, iż w latach 1990-2010, a więc w okresie transformacji gospodarki polskiej, mieliśmy do czynienia z przyspieszonym w stosunku do średnich światowych włączaniem się Polski do światowego systemu gospodarczego w obszarze eksportu.

Jednocześnie zestawienie osiągniętych wskaźników z danymi dla innych krajów, takich jak Hiszpania, Portugalia, Czechy, Słowacja i Węgry, wskazuje na to, że gospodarka polska

cehuje się w odniesieniu do rozważanych wskaźników makroekonomicznych jeszcze znaczącym potencjałem internacjonalizacyjnym, choć należy oczywiście pamiętać, że nadmiernym uproszczeniem byłoby przyjmowanie dla Polski ścieżek rozwoju będących imitacją sytuacji, jakie wystąpiły w tych państwach. Na dłuższą metę dalsze włączanie się gospodarki polskiej w system międzynarodowej współpracy gospodarczej wydaje się więc wysoce prawdopodobne.

Zarysowane tendencje makroekonomiczne w bardzo zróżnicowany sposób przejawiały się co prawda w różnych branżach polskiej gospodarki, a także w relacjach gospodarczych z poszczególnymi krajami i obszarami geograficznymi. Ich bardziej wnikliwa i wyczerpująca analiza wymagałaby jednak odrębnego opracowania. W kontekście zaprezentowanych rozważań istotne byłoby również zbadanie wpływu opisanych procesów na kształtowanie się obrazu powiązań finansowych gospodarki polskiej z otoczeniem zewnętrznym.

Autor jest profesorem w Katedrze Strategii i Polityki Konkurencyjności Międzynarodowej na Wydziale Gospodarki Międzynarodowej Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu. W artykule wykorzystano fragmenty tekstu "Ewolucja pozycji gospodarki polskiej w gospodarce światowej w latach 1990-2010" przyjętego do druku w dwumiesięczniku "Ekonomista" nr 4/2012

Marian Gorynia
